Міністерство освіти і науки України

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ НАФТИ І ГАЗУ

ПРОЦІВ Олег Романович

УДК 35: 639.1(477) "18/19"

АКТУАЛЬНІСТЬ ІСТОРИЧНОГО ДОСВІДУ ГАЛИЧИНИ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ ДЛЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ МИСЛИВСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

25.00.01 – теорія та історія державного управління

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління

Івано-Франківськ – 2015

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Львівському регіональному інституті державного управління Національної академії державного управління при Президентові України.

Науковий керівник – доктор наук з державного управління, професор
ДРОБОТ Ігор Олександрович,
Львівський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, завідувач кафедри управління проектами.

Офіційні опоненти: доктор наук з державного управління, професор
ПАСЕМКО Галина Павлівна,
Харківський національний аграрний університет імені В. Докучаєва, проректор з науково-педагогічної роботи, завідувач кафедри економічної теорії;

кандидат наук з державного управління, доцент
ШИКЕРИНЕЦЬ Василь Васильович,
ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника", завідувач кафедри організації туризму та управління соціокультурною діяльністю.

Захист відбудеться *5 березня 2015 року об 11 годині* на засіданні спеціалізованої вченої ради К 20.052.07 Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу за адресою: 76010, м. Івано-Франківськ, вул. Короля Данила, 13, к. 12-21.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу за адресою: 76019, м. Івано-Франківськ, вул. Карпатська, 15.

Автореферат розісланий 2 лютого 2015 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради **А.В. Мазак**

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В суспільній уяві мисливство постає як вид діяльності людини пов'язаної з організацією одного з екстремальних видів відпочинку певної соціальної верстви населення. Насправді ж воно виконує значно вагомішу суспільну функцію, яка на загал полягає у сприянні охороні навколишнього природного середовища, розвитку місцевих територій, формуванні сталого розвитку суспільства. Його основними завданнями є охорона, відтворення, регулювання популяції мисливських тварин і хижаків, надання послуг учасникам полювання, наповнення державного бюджету. Воно є учасником формування і розвитку суспільних відносин у процесі соціально-економічного, екологічного та рекреаційного розвитку країни.

В Україні організації та розвитку мисливства приділяється значна увага і підтримка з боку держави. Діяльність мисливського господарства регулюється законами, підзаконними актами, галузевими рішеннями та організаційними заходами, ведуться пошуки шляхів підвищення його ефективності.

Водночас, у мисливському господарстві України існує низка проблем функціонального, інституційного, організаційного спрямування, що негативно впливають на результати його діяльності, знижують рівень ефективності, призводять до збитковості. Зокрема, це – проблеми, пов'язані з користуванням мисливськими угіддями, охороною мисливських видів тварин, компетенцією мисливських органів, компетентністю посадових осіб, відшкодуванням збитків, завданих мисливськими тваринами, регулюванням допуску мисливців до права полювання, охороною мисливських угідь від незаконного полювання тощо.

Вирішення означених проблем потребує наукового підходу щодо пошуку шляхів удосконалення механізму регулювання мисливства в Україні, методологічних підходів щодо їх реалізації, вивчення, узагальнення та використання найкращого досвіду.

З огляду на це набувають вагомості наукові дослідження, пов'язані з теоретичним обґрунтуванням сутності мисливства як явища, а також з вивченням і адаптуванням історичного досвіду його організації та розвитку. Об'єктивною основою для цього може слугувати власний історичний досвід організації мисливства у періоди його розквіту, зокрема, досвід Галичини за часів Австро-Угорської імперії та Другої Речі Посполитої, який окрім бережливого ставлення суспільства до природних ресурсів та раціонального використання тваринного світу, характеризується ефективним державним регулюванням цією галуззю суспільного виробництва.

У сучасній суспільній науці організація, функціонування та розвиток мисливства досліджується у різних напрямах. Свідченням цього є праці вітчизняних та зарубіжних дослідників, де соціально-економічний аспект діяльності мисливства у Галичині розглядається у працях С. Лобося, І. Марцинківа, Л. Пац-Помарнацького, К. Пюрковського, Ф. Рожинського, Ф. де ля Рю, Б. Свентожецького, Р. Цєрпінського, Е. Шехтеля та ін.; політичний – у працях Р. Балька, Ю. Ейсмонда, В. Мар'янського, М. Павліковського, Е. Тілля, В. Токажа; правовий – у працях Й. Гейштора, В. Кравчинського, Г. Мальсбурга, Й. Опольського, М. Роймана, Р. Стеца, А. Чудека та ін.; гуманітарний – у працях Л. Дзюбінського, В. Забелло, С. Крогульського, В. Куровського, Р. Потоцького, В. Соловія, В. Шабльовського та ін.

Соціально-економічний аспект мисливства в умовах сучасної України розглядається у працях М. Гунчака, В. Дежкіна, В. Нижника та ін.; політичний – у працях А. Гузія, Г. Лоїка, Н. Саветчука; правовий – у працях В. Басая, В. Бондаренка, В. Вовченка, М. Волика, І. Делегана, А. Колосова, С. Кравченка, Р. Новикова, І. Рижака, О. Томин, М. Шадури , І. Шейгаса та ін.; гуманітарний – у працях В. Грабовецького, М. Грушевського, Я. Зеленчука, І. Крип'якевича та ін.

Водночас, незважаючи на активні наукові пошуки в зазначених напрямах, комплексне наукове дослідження мисливства в Україні не здійснено. Зокрема, потребують упорядкування історіографія проблеми, уточнення засад формування та здійснення державної політики з організації мисливства, аналізу мисливства в сучасній Україні, оцінки

наслідків його діяльності, порівняння історичного досвіду його організації, формулювання основних категорій понятійного апарату, обґрунтування шляхів адаптування історичного досвіду, що в комплексі дасть змогу розв'язати наукове завдання, яке полягає в обґрунтуванні актуальності історичного досвіду Галичини кінця XIX – початку XX ст. для державного управління сучасної України.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана на кафедрі управління проектами Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України.

Наукові дослідження за темою дисертації здійснювались в межах науково-дослідної роботи Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України: "Розвиток системи управління ЄС: досвід для України" (державний реєстраційний номер 0111U002137), де автором здійснено аналіз державного регулювання ведення мисливського господарства у країнах Європейського союзу та обґрунтовано можливі шляхи його адаптування в Україні.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає в обґрунтуванні актуальності історичного досвіду організації мисливського господарства в Галичині кінця XIX – початку XX століття для реформування державного регулювання цієї галузі в сучасній Україні.

Для досягнення поставленої мети були сформульовані такі *завдання*:

– узагальнити історіографію проблеми організації державного регулювання мисливства в Галичині кінця XIX – початку XX ст. в контексті соціально-економічного, політичного, гуманітарного розвитку суспільства;

– розкрити позитивні досягнення формування та здійснення державної політики з організації мисливства в означений історичний період розвитку Галичини;

– проаналізувати стан організації мисливства в сучасній Україні та виявити основні проблеми його функціонування;

– дослідити нормативно-правове регулювання мисливського господарства;

– розглянути соціально-економічні наслідки вітчизняного мисливського господарювання;

– зробити порівняльний аналіз організації мисливства сучасної України і Галичини кінця XIX – початку XX ст.;

– обґрунтувати можливості використання історичного досвіду організації мисливського господарства Галичини для розвитку державного регулювання цієї галузі в умовах сучасної України.

Об'єктом дослідження є державне регулювання діяльності мисливського господарства як галузі суспільного виробництва.

Предмет дослідження – історичний досвід мисливства Галичини кінця XIX – початку XX ст. та його актуальність для державного регулювання в сучасній Україні.

Методи дослідження. Методологічну основу роботи становлять загальнонаукові прийоми і спеціальні методи досліджень, що ґрунтуються на сучасних наукових засадах управлінської, історичної і споріднених із ними наук. При вирішенні завдань дослідження використані загальнонаукові і спеціальні методи. Одним із основних методів є системний аналіз. Використовуючи цей метод, розкрито структуру державного управління мисливством у Галичині, розглянуто систему ведення мисливства як цілісного комплексу пов'язаних між собою об'єктів управління та їх роль у веденні мисливського господарства. За допомогою формально-логічного методу проведено узагальнення отриманого матеріалу щодо особливостей функціонування мисливства за Австро-Угорської імперії і Другої Речі Посполитої. Метод зіставлення використаний для порівняльного аналізу організації мисливства сучасної України і Галичини кінця XIX – початку XX ст. За допомогою структурно-функціонального методу дослідження було вивчено вплив на мисливське законодавство Галичини звичаєвого права інших країн Австро-Угорської імперії та Європи.

Статистичний метод застосовувався для вивчення та дослідження кількісних аспектів та тенденцій змін при веденні мисливського господарства. Вищезгадані методи використовувались у взаємозв'язку. Такий підхід у дослідженні вважається найбільш придатним, так як дослідження проводиться комплексно, завдяки чому вдалося висвітлити низку невідомих, а також недостатньо досліджених питань ведення мисливства у Галичині.

Джерелами дослідження є мисливське законодавство Галичини, кримінальні, цивільні кодекси Галичини та Другої Речі Посполитої, а також наукові та публіцистичні праці як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників історії Галичини різних періодів, теоретичні дослідження у галузі державного управління та законодавчі і підзаконні акти намісництва Галичини у галузі мисливства, нормативно-правова база державного регулювання мисливства в сучасній Україні.

Наукова новизна одержаних результатів зумовлена сукупністю поставлених завдань і способами їх розв'язання. Дисертаційна робота є першим науковим дослідженням питань державного регулювання діяльності мисливського господарства Галичини кінця XIX – початку XX ст., що є актуальним для державного управління сучасної України. В дисертації:

вперше:

– розкрито особливості формування державної політики Галичини з організації мисливства, які полягають у використанні в означений період права приватної власності на мисливські угіддя та мисливські види тварин, що лягло в основу обґрунтування механізмів відшкодування збитків, завданих мисливськими тваринами власникам сільськогосподарських наділів, охорони мисливських тварин, надання у користування мисливських угідь;

удосконалено:

– методичний підхід щодо організаційно-правового регулювання мисливства, котрий полягає у запровадженні механізму конкуренції при наданні у користування мисливських угідь, залученні громадських організацій до здійснення контролюючих функцій держави, охорони мисливських тварин, що дало змогу сформулювати пропозиції до зміни законодавства України;

набули подальшого розвитку:

– застосування компаративного аналізу щодо дослідження розвитку галузі мисливства Галичини кінця XIX – початку XX ст. і сучасної України, котрий полягає у співставленні соціально-економічних, політичних, гуманітарних чинників, що дозволило виокремити критеріальну базу для обґрунтування шляхів розвитку галузі;

– систематизація історіографії проблеми за такими критеріями: класифікація наукових публікацій; нормативні джерела; статистичні джерела; довідкова література, що більш об'єктивно виявляє глибину наукового дослідження проблеми;

– вивчення особливостей державного регулювання мисливства в сучасній Україні, котрі полягають у впливі держави на законодавче, фінансове, організаційне забезпечення галузі, що дозволяє сформулювати тенденції розвитку мисливського господарства у вирішенні соціально-економічних проблем цієї сфери виробничих відносин;

– дослідження проблем організації державного регулювання мисливства в Галичині кінця XIX – початку XX ст. в контексті його соціально-

економічного, політичного та гуманітарного розвитку.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що у сукупності вони створюють теоретичну та методичну базу для практичного вдосконалення комплексу науково-теоретичних підходів до процесів удосконалення розвитку державного регулювання мисливського господарства.

Положення дисертаційного дослідження можуть бути використані у науковій роботі, при розробці методичних матеріалів, читанні лекцій для слухачів системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації органів місцевого самоврядування й органів державної влади, студентів спеціальності "Лісове господарство". Результати дисертаційного дослідження також можуть бути використані у правозастосовчій сфері, в діяльності правоохоронних органів, органів державної влади та місцевого самоврядування, що пов’язані з організацією мисливського господарства.

Результати досліджень, наукові висновки та рекомендації були використані Головним управлінням економіки Івано-Франківської обласної державної адміністрації при підготовці заходів щодо розвитку мисливства як складової туристичної галузі області (довідка від 18.07.2011 р. № 02/06-777), Івано-Франківським обласним центром перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій у навчальному процесі (довідка від 21.11.2011 р. № 46,), Карпатським регіональним навчальним центром Українського центру підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів лісового господарства у навчальному процесі (довідка від 05.03.2012 р. № 23,), Всесвітнім фондом природи WWF у програмі ENPI-FLEG для розробки пропозицій по правозастосуванню у лісовому секторі України (довідка від 13.08.2014 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійним дослідженням автора. Основні положення, висновки та пропозиції, котрі характеризують наукову новизну та практичне значення результатів, одержані автором особисто. У роботі не використовувались ідеї співвиконавців науково-дослідних робіт. У процесі одержання нових наукових результатів не використовувались ідеї або розробки інших дослідників (М. Гунчака, І. Дробота, Я. Зеленчука, В. Клапчука, Г. Лоїка, Б. Проців, Г. Проців, П. Хоєцького), з якими опубліковано 18 робіт у співавторстві.

Із наукових публікацій, написаних у співавторстві, використано лише ті результати, що отримані дисертантом особисто і є його особистим внеском у розвиток науки державного управління. Зокрема, в монографії, написаній у співавторстві з П. Хоєцьким, особистий внесок дисертанта полягає в окресленні аспектів державного управління при регулюванні чисельності, добуванні серни [1]; у монографії, написаній у співавторстві з В. Клапчуком, дисертанту належить другий розділ [2]. У наукових статтях, виконаних у співавторстві з І. Дроботом, особистий внесок дисертанта полягає: в історичному аналізі впливу міжнародних мисливських організацій на нормативно-правове регулювання мисливства у Галичині кінця XIX – початку XX ст. [11]; у розкритті концептуальних підходів до державного регулювання рибальства у Галичині в означений історичний період [14]; в окресленні ролі та розкритті функцій органів місцевого самоврядування в державному регулюванні мисливства у Галичині кінця XIX – початку XX ст. [15]; у визначенні системи державного регулювання мисливського господарства України в контексті адаптування її до умов Європейського союзу [16]; у розкритті політико-правового аспекту формування державного регулювання мисливства у Галичині досліджуваного періоду [17]; у визначенні впливу ідентифікаційного аспекту на формування державного управління мисливством у Галичині кінця XIX – початку XX ст. [18]. У науковій статті у співавторстві з Г. Лоїком [13]

особистий внесок дисертанта полягає у здійсненні аналізу державного регулювання при наданні в користування мисливських угідь у сучасній Україні.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження доповідались і обговорювались на науково-практичних конференціях, зокрема, на: Міжнародній науково-практичні конференції "Правове регулювання діяльності мисливської охорони в Галичині на початку XX століття" (Запоріжжя, 2009); II Всеукраїнській науково-практичній конференції "Ефективне використання мисливських угідь, як ресурс стратегічного розвитку лісопромислового комплексу" (Яремче, 2009); Всеукраїнській науково-практичній конференції за міжнародною участю "До питання врегулювання відшкодувань завданих мисливськими тваринами збитків" (Полтава, 2009); Міжнародній науковій конференції присвяченій 50-річчю з часу опублікування регіонального зведення "Животный мир Буковины" "Діяльність Галицького мисливського товариства в кінці XIX – на початку XX століття" (Чернівці, 2009); Міжнародній науково-практичній конференції "З історії подолання браконьєрства на Гуцульщині" (Львів, 2010); науково-практичній конференції за міжнародною участю "Управління мисливством: парадигма демократичного врядування" (Львів, 2011); Міжнародній науково-практичній конференції, присвяченій 10-річчю НПП "Гуцульщина" "Мисливство у Косівському повіті кінця XIX – початку XX століття" (Косів, 2012); науково-практичній конференції за міжнародною участю "Модернізація системи державного управління: теорія та практика" (Львів, 2012); круглому столі "Розвиток сільських територій Карпатського регіону: стан та перспективи" (Львів 2012); науковій конференції "Модернізація системи державного управління: теорія та практика" (Львів, 2013); науковій конференції "Авраамічні релігії в Україні: історія, етнокультурні взаємовпливи, міжконфесійні взаємини" (Галич, 2013), науковій конференції за міжнародною участю "Етнонаціональна політика в теорії та практиці українського націоналізму: історія і сьогодення" (Івано-Франківськ, 2013); Міжнародній науково-практичній студентській конференції (Орел, РФ, 2013); Міжнародній науковій конференції "Галич і Галицька земля в державотворчих процесах України" (Галич, 2013); Міжнародній науково-практичній конференції "Формування ефективних механізмів державного управління та менеджменту в умовах сучасної економіки: теорія і практика" (Запоріжжя, 2013).

Публікації. За темою дисертаційного дослідження опубліковано 58 наукових та науково-методичних праць. Основні наукові результати дослідження висвітлені у двох колективних монографіях, двадцяти статтях у наукових фахових виданнях з державного управління, статтях в інших наукових виданнях, тезах доповідей у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій. Серед публікацій, які додатково відображають наукові результати дисертації – навчально-методичний посібник. Загальний обсяг публікацій за темою дисертації становить 54 д. а.

Обсяг і структура дисертації. Дисертація складається із переліку умовних скорочень, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації 254 сторінки, з них – 200 сторінок основного тексту, в якому вміщено одну таблицю. Робота містить 17 додатків на 29 сторінках. Список використаних джерел налічує 248 найменувань на 25 сторінках, з них – 75 іноземною мовою.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У ***вступі*** обґрунтовано актуальність теми дисертації, її значущість, сформульовано мету й завдання, визначено об’єкт та предмет дослідження, з’ясовано методи дослідження, показано зв’язок роботи із науковими напрямами, розкрито наукову новизну отриманих результатів та їх практичне значення, визначено особистий внесок автора, наведено дані про апробацію отриманих результатів та кількість публікацій за обраною темою, описано структуру дисертаційної роботи та її обсяг.

У ***першому розділі*** – *"Історичний досвід державного регулювання мисливства Галичини кінця XIX – початку XX століття"* – проаналізовано напрацювання вітчизняних та зарубіжних науковців за тематикою дисертаційного дослідження. Упорядковано інформативні джерела з урахуванням різних підходів дослідниками до її висвітлення: професійна діяльність; соціальний статус; світогляд авторів, що дозволило об’єктивно оцінити ступінь розробки теми дисертаційного дослідження. Історіографічний аналіз літератури дав змогу виокремити малодосліджені аспекти державного регулювання у веденні мисливського господарства в Галичині за напрямами, що потребують подальшої розробки: користування мисливських угідь; боротьба з браконьєрством; ідентифікування (видача посвідчень) мисливців; відшкодування збитків, завданих мисливськими тваринами. Вибрано методологію дослідження мисливства як об’єкта державного регулювання, котра ґрунтується на врахуванні сукупності означених чинників (мисливські угіддя, браконьєрство, ідентифікація мисливця, збитки від мисливських тварин тощо) як складових організації діяльності мисливського господарства, як основи формування механізму його державного регулювання. З’ясовано економічні важелі впливу державного регулювання на організацію та ведення мисливства у Галичині, серед яких методи правового та податкового регулювання, встановлення цін на продукцію. Виявлено, що мисливство в країнах Австро-Угорської імперії відігравало вагому роль у виробництві харчової продукції, що свідчить про його активну участь у виробничих відносинах і роль у наповненні бюджету імперії. З’ясовано причини поширення браконьєрства в діяльності мисливських господарств. Показано, що у досліджуваний історичний період поштовхом для "розквіту" браконьєрства став процес гуманізації суспільних відносин у Галичині, котрий супроводжувався пом’якшенням покарання за незаконне полювання, спричинив зростання крадіжок та збільшення кількості порушень правил полювання. Іншим чинником поширення цього негативного явища послужила зміна права з приватної власності на дичину на суспільну.

Розглянуто теоретико-методологічні засади права полювання у Галичині, проаналізовано формування і розвиток законодавчої бази організації мисливства, виходячи із характеру суспільно-політичних відносин цього історичного періоду. Встановлено, що надання земельних ділянок під ведення мисливського господарства напряму залежало від суспільного устрою держави та права власності на землю і дичину. Зокрема, за монархічного устрою, коли велика площа землі знаходилась у власності невеликої кількості осіб,

мисливські види тварин належали власнику тієї земельної ділянки, на території якої вони перебували. Однак, за тих умов ставились певні вимоги щодо добування мисливських тварин. Потрібно було зважати на стать тварин, їх вид, календарний період, дозволений для відстрілу. До порівняння, в умовах сучасної України мисливські види тварин є виключно власністю держави, а не власника земельних угідь. Показано, що використані підходи у формуванні законодавчої бази того історичного періоду можуть слугувати цінним досвідом для сучасної України у питаннях організації конкурентної та ефективної моделі ведення мисливського господарства. Доведено, що запровадження аукціонного механізму надання в користування мисливських угідь з одного боку дозволить визначити найефективнішого претендента на ведення мисливського господарства, а з іншого – дасть змогу визначити ринкову ціну за користування мисливськими угіддями.

У ***другому розділі*** – *"Державне регулювання діяльності мисливського господарства в сучасній Україні"* – розглядаються організаційно-правові засади державного регулювання вітчизняного мисливського господарства, аналізується його нормативно-правове забезпечення та соціально-економічні наслідки і управлінські проблеми в сучасній Україні.

Проведено аналіз застосування чинних правових норм у мисливстві України, розглядаються регуляторні функції держави в організації мисливського господарства. Висвітлено соціально-економічні та управлінські аспекти мисливства, проблеми у діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування щодо організації мисливського господарства та полювання. Показано роль держави у врегулюванні відносин між елітарним статусом полювання і власниками земельних угідь, призначених для ведення мисливства. Розкрито механізми надання мисливських угідь у користування і показано їх асоціальну сутність. Виявлено протиріччя в діяльності мисливських господарств.

За результатами порівняльного аналізу встановлено, що основною причиною негативного впливу на діяльність мисливського господарства у Галичині була неспівмірність між великою кількістю дрібних власників земельних ділянок і унормованою мінімальною площею (115 га), визначеною для організації мисливського господарства ділянки. Обґрунтовано допустиму площу мисливських угідь, яка забезпечить ефективну діяльність мисливського господарства в сучасних умовах господарювання.

Розглянуто ефективність діяльності мисливського господарства в контексті права приватної та суспільної форми власності на користування мисливськими угіддями. Показано переваги права приватної власності на користування мисливськими угіддями і доведено, що існуюча в Україні система бюджетного фінансування діяльності мисливського господарства здійснюється за галузевим принципом, а отже, не сприяє розвитку ринкових засад його функціонування. Розкрито екологічну складову мисливства у суспільно-виробничих відносинах, яка полягає у регулюванні в мисливських угіддях чисельності мисливських тварин та ветеринарному нагляді за нерозповсюдженням епізоотій.

Порівняно організаційно-правову діяльність органів державного

управління та місцевого самоврядування Галичини і сучасної України щодо виконання вимог законодавства, недопущення зловживань службовим становищем, ставлення до учасників виробничих відносин тощо. Результати порівняння свідчать про те, що в сучасних умовах господарювання місцеві органи виконавчої влади, використовуючи недосконалість чинного законодавства, створюють корупційні схеми з неконкурентного надання у користування мисливських угідь, не дотримують розміру мінімально встановленої площі, не погоджують кількість ділянок між їх власниками, чим спричиняють збитковість усієї галузі.

Аналіз статистичних показників показав проблеми ведення мисливського господарства, а саме: загальна збитковість, великі розбіжності економічних показників по областях щодо ефективності, низький рівень використання лімітів добування копитних видів тварин тощо. Доведено, що користувачі мисливських угідь приватної форми власності витрачають на ведення мисливського господарства більше коштів на одиницю площі мисливських угідь.

Встановлено недосконалість критеріїв оцінки діяльності мисливських господарств органами державного управління, які приймають до уваги показники, що реально не відображають ефективність ведення мисливського господарства. Зокрема, дані щодо чисельності єгерської служби та кількості складених протоколів на порушників правил полювання часто не відображають ефективність охорони популяції мисливських видів тварин у мисливському господарстві. А дані щодо вкладених коштів на ведення мисливського господарства не корелюються із прибутковістю.

Серед негативних факторів впливу на ведення мисливського господарства названо відсутність ефективного громадського контролю з боку громадських мисливських організацій, оскільки вони є користувачами мисливських угідь, що підконтрольні органам державної влади в частині організації ведення мисливського господарства.

Виявлено зв'язок між зростанням випадків браконьєрства і соціальними конфліктами у суспільних відносинах (соціальна незахищеність нижчих страт суспільства, безробіття). Доведено негативний вплив звичаєвого права у толеруванні крадіжки дичини і низького морального рівня населення щодо терпимості до порушень правил полювання. Формальна планова система показників виявлення порушень правил полювання, що виявляється нерідко у приписках та протоколювання несуттєвих випадків цих порушень, не впливає на фактичний стан охорони державного мисливського фонду і таким чином стимулює браконьєрство.

Показано причини неефективної боротьби з браконьєрством, серед яких: проблема постійної недокомплектованості єгерської служби, низька заробітна плата і низький професійний рівень її працівників, що проявляється у відсутності належної фахової підготовки мисливствознавців; невмотивованість користувачів мисливських угідь утримувати відповідно до вимог законодавства єгерську службу; законодавче обмеження, що базується на формі власності мисливського господарства, кола осіб, уповноважених складати протоколи про адміністративну відповідальність; недосконалість державного мисливського

контролю на районному рівні, що передбачає контролюючі повноваження посадовця – районного мисливствознавця щодо установи, в якій він працює.

Встановлено недосконалість державного регулювання у забезпеченні ефективного обліку добутої дичини та порушень правил полювання, у системі реєстрації та видачі контрольних карток обліку добутої дичини та порушень правил полювання. На основі порівняльного аналізу показано актуальність вивчення досвіду державного регулювання Галичини кінця XIX – початку XX ст. щодо високого рівня вимог до претендентів на отримання мисливського білету та виявлено низький рівень вітчизняних вимог для отримання посвідчень мисливця: відсутність тестування претендента на предмет алкогольної залежності, моральних та професійних мисливських якостей, практичних навичок поводження із вогнепальною зброєю.

Проведено аналогії у державному регулюванні відшкодування збитків, завданих мисливськими тваринами, між старою радянською системою державного регулювання і сучасним національним мисливським законодавством, в яких відсутні механізм відшкодування цих збитків.

У ***третьому розділі*** – *"Історичний досвід Галичини в удосконаленні державного регулювання мисливства сучасної України"* – здійснено наукове узагальнення методологічних засад щодо використання історичного досвіду Галичини кінця XIX – початку XX століття для удосконалення вітчизняного мисливського законодавства та організації державного регулювання мисливського господарства.

Порівняльний аналіз історичного досвіду Галичини досліджуваного періоду у галузі мисливського господарства і сучасної України засвідчив, що серед найвпливовіших чинників формування мисливського законодавства Галичини і України слід виокремити суспільно-політичний стан суспільства, групи впливу, громадські організації тощо. Доведено, що поруч із законодавчим забезпеченням великий вплив на ведення мисливського господарства здійснюють органи державної влади та місцевого самоврядування.

У дисертації обґрунтовано можливі запозичення досвіду Галичини кінця XIX – початку XX століття для удосконалення державного регулювання ведення мисливського господарства в сучасній Україні:

а) застосування принципу конкурентності при наданні у користування мисливських угідь;

б) спрощення процедури надання в користування мисливських угідь;

в) спрощення механізму надання адміністративних послуг у галузі мисливського господарства;

г) здійснення ефективного державного контролю у галузі мисливського господарства.

Все це дає підстави для внесення пропозицій щодо врегулювання питання оподаткування за користування мисливськими угіддями: фіксований розмір податку за користування мисливськими угіддями відповідно до їх місцезнаходження, природної якості та інших факторів; підвищення оплати за ліцензію на право добування мисливських тварин на основі їх реальної ринкової вартості. Одночасно запропоновано розробити окремий нормативно-правовий акт для визначення порядку надання мисливських угідь лише на конкурсній основі (аукціони) з умовою проведення аукціонів районними

радами або місцевими державними адміністраціями. Зауважено, що відповідний досвід Галичини сприяв зняттю соціальної напруги, між користувачами мисливських угідь та місцевими громадами.

На підставі аналізу відповідних нормативно-правових актів виявлено, що у Галичині кінця XIX – початку XX ст. організація мисливського господарства суттєво відрізнялась рисами конкурентності від сучасної України, де цей принцип підміняється організаційно-розпорядчими рішеннями уповноважених посадових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Через взаємозв’язок між конкурентним наданням у користування мисливських угідь та економічною ефективністю ведення мисливського господарства простежено кореляцію ефективності ведення мисливського господарства відповідно до рівня споживання харчової продукції мисливства. Констатується, що споживання дичини у сучасній Україні зменшилось у порівнянні з Галичиною досліджуваного періоду у 70 разів, практично повністю знівельоване полювання з метою отримання трофеїв мисливських тварин.

Встановлено, що існуючий галузевий підхід до ведення мисливського господарства – спрямування бюджетних коштів лише в окремі мисливські господарства – не сприяє його розвитку. Проведений аналіз механізму надання в користування мисливських угідь виявив прогалини у вітчизняному мисливському законодавстві у частині оплати за це користування та у правозастосуванні щодо отримання погоджень власників земельних ділянок на право користування мисливськими угіддями.

Зауважено, що в умовах сучасної України органи державної влади виявляють неспроможність вплинути на користувачів мисливських угідь у частині забезпечення їх діяльності (утримування визначеної законодавством чисельності єгерської служби, визначеного чинним законодавством обсягу фінансування біотехнічних заходів тощо). Доведено, що сучасне мисливсько-господарське законодавство регламентує порядок ведення мисливського господарства таким чином, що у багатьох випадках його виконання на практиці виявляється неможливим.

Серед основних причин збитковості ведення мисливського господарства названо низьку кваліфікацію і невмотивованість обслуговуючого персоналу, низьку культуру ведення мисливського господарства, браконьєрство серед широкого загалу суспільства та незадовільний стан боротьби з ним. У нормотворчій діяльності запропоновано внести низку положень для ефективної боротьби з браконьєрством, а саме: надання повноважень складати протоколи про порушення правил полювання поруч з посадовими особами мисливських угідь державної форми власності і посадовим особам приватної форми власності, громадських мисливських господарств, громадським мисливським інспекторам; підпорядкувати районних мисливствознавців обласним управлінням лісового та мисливського господарства.

Вивчення проблеми дисбалансу у лобіюванні інтересів мисливців дає підстави стверджувати, що в умовах сучасної України практично відсутній громадський контроль за веденням мисливського господарства, причина якого криється в залежності громадських мисливських організацій від органів державної виконавчої влади, оскільки вони всі, без винятку, є користувачами

мисливських угідь і об’єктами державного контролю.

Констатовано, що надання адміністративних послуг не відповідає заявленим вимогам. Зокрема, до реєстру надання адміністративних послуг занесені лише чотири позиції, а саме: видача посвідчення мисливця, його дублікату, контрольної картки добутої дичини та її дублікату. Надано низку пропозицій, зокрема, долучити до адміністративних послуг у галузі мисливського господарства видачу паспортів на собак мисливських порід, інших ловчих звірів, видачу дозволів на право добування шкідливих тварин у немисливський сезон, для селекційних та вибірково- діагностичних відстрілів мисливських тварин для ветеринарно-санітарної експертизи, на право добування мисливських тварин для наукових цілей, ліцензій на право добування диких тварин. Запропонований механізм видачі адміністративних послуг дозволить спростити бюрократичну процедуру для конкретного споживача, а саме: передасть функції надання цих послуг з обласного рівня на районний.

Інша складність у сфері надання адміністративних послуг у сфері мисливського господарства полягає у відсутності механізму впливу на мисливців зі сторони органів державної влади у частині повернення у місячний термін після сезону полювання щорічної картки обліку добутої дичини та порушень правил полювання дичини, що нівелює доцільність її запровадження.

Для підвищення ефективності роботи єгерської служби у мисливському господарстві запропоновано оцінювати їх роботу крізь призму використання ліміту добування, динаміки чисельності мисливських тварин, економічно-фінансових показників мисливського господарства.

Доведено, що одна з головних причин відсутності механізму відшкодування завданих сільському господарству мисливськими тваринами збитків в умовах сучасної України криється у відсутності реального власника земельних ділянок. Запропоновано регламентувати процедуру відшкодування завданих мисливськими тваринами збитків на основі досвіду вирішення цього питання у Галичині, коли дана функція покладалась на органи місцевого самоврядування та мирові (третейські) суди.

ВИСНОВКИ

У дисертації вирішено актуальне наукове завдання, що полягає в актуалізації історичного досвіду організації мисливства в Галичині кінця XIX – початку XX ст. для державного регулювання мисливського господарства в сучасній Україні. Основні результати дослідження свідчать про досягнення поставленої мети, а виконані для її досягнення завдання дозволяють зробити висновки і сформулювати рекомендації теоретичного, практичного та науково-прикладного значення.

1. На основі аналізу широкого кола джерел встановлено, що проблема державного регулювання організації та ведення мисливства у Галичині є сферою дослідження юридичної, історичної, економічної наук. Кожна з них внесла свій вклад у дослідження його організації, становлення і розвитку. Зокрема, історична мисливська періодика свідчить про вплив еліти суспільства на державне регулювання у галузі мисливства, яка лобіювала свої інтереси і

домагалася преференції при отриманні в користування мисливських угідь. Економічні наукові видання описують намагання еліти шляхом штучного створення економічних перешкод, і через різні організаційні заходи, як то видача мисливських посвідчень, унеможливлювати полювання селян на власній землі. Юридичні видання свідчать про те, що вирішення соціальних конфліктів відбувалось за допомогою механізму державного регулювання відшкодувань збитків, завданих мисливськими тваринами сільськогосподарським угіддям. Узагальнення історіографії за темою дослідження вказує на те, що державне регулювання мисливства у означений історичний період характеризується двома основними тенденціями, а саме: економічною та екологічною. Задля цього державою встановлювались правові, організаційні, мотиваційні механізми невиснажливого використання мисливських видів тварин, а також централізована система правоохоронних заходів щодо охорони мисливських тварин.

2. Розглянуто особливості організації мисливства в означений історичний період розвитку Галичини. Встановлено, що основним чинником формування та здійснення державної політики щодо ведення мисливського господарства у Галичині було право приватної власності на мисливські угіддя, мисливські тварини та неухильне його дотримування. За такого підходу у формуванні державної політики власники земельних ділянок отримували кошти від оренди, а держава надходження у бюджет від сплати податків орендодавців.

Результати аналізу еволюції мисливського законодавства вказують на те, що основними чинниками впливу на його формування в Галичині було право власності на землю, дичину, природні ресурси, а також рівень політичної культури суспільства, групи впливу за соціальною ознакою, громадські організації тощо. Правове поле для ведення мисливства базувалось на звичаєвих традиціях, котрі успішно застосовувались урядами Австрії та Другої Речі Посполитої для забезпечення на західноукраїнських землях економічної, екологічної, соціальної складової мисливства.

3. Проаналізовано сучасний стан організації мисливського господарства в Україні. Виявлено основні відмінності в його організації у порівнянні з мисливським господарством Галичини. Вони полягають у тому, що в Галичині мисливські угіддя надавались у користування на аукціонній основі, натомість в сучасній Україні право оренди надається рішенням місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, що унеможливлює конкурування орендарів, зате сприяє прояву корупційних дій з боку посадових осіб.

Встановлено, що у порівнянні з Галичиною ведення мисливського господарства в сучасній Україні є збитковим. Показано, що економічна ефективність ведення мисливського господарства у Галичині в означений історичний період перевищує сучасну дохідність з одиниці площі мисливських угідь більш ніж у 50 разів.

Серед ключових проблем мисливського господарства сучасної України виявлено основні чинники його збитковості:

– недосконала правова база в частині надання в користування мисливських угідь не сприяє виявленню найкращого орендаря мисливських угідь;

– правові механізми боротьби із браконьєрством не спонукають до ефективної охорони мисливських тварин, мають негативні господарські й екологічні наслідки. Формалізм у роботі користувачів мисливських угідь та органів державної влади, гонитва за показниками (кількість складених адміністративних протоколів, відкритих кримінальних проваджень, накладених штрафів на порушників правил полювання) є малоефективними як у подоланні браконьєрства, так і в підвищенні ефективності ведення мисливського господарства;

– відсутність механізмів державного регулювання допуску мисливців до права полювання, чисельності мисливців, відшкодування збитків, завданих мисливськими тваринами, спричиняє соціальну напругу у суспільстві і є однією з причин невмотивованої поведінки власників земельних ділянок у частині погодження надання сервітутів під ведення мисливського господарства.

4. Розглянуто соціально-економічні наслідки вітчизняного мисливського господарювання. Показано, що ведення сучасного мисливського господарства здійснюється за підходами, що суперечать об'єктивним законам економіки. При відшкодуванні збитків, нанесених внаслідок полювання власникам сільськогосподарських угідь, користувачі мисливських угідь задля пом'якшення соціальної напруги застосовують різні незаконні механізми. Зокрема, укладання тіньових угод з постраждалими щодо відшкодування збитків. Допуск до полювання населення регулюється головним чином через інструменти – посвідчення мисливця та ліцензій на право добування дичини. Для порівняння, досвід організації мисливства у Галичині кінця XIX – початку XX ст. свідчить про те, що претендент на отримання посвідчення мисливця повинен був не лише володіти знаннями щодо організації полювання, а й демонструвати практичні навики з обробки дичини, її зберігання, володіння зброєю і навіть здати нормативи з влучності стрільби.

Існуюча практика реалізації ліцензій на право добування копитних видів мисливських тварин свідчить про те, що їхня вартість у межах одного господарства може коливатися у 5 разів. Зважаючи на це, пропонується запровадити конкурентний механізм реалізації ліцензій через аукціони, що дасть змогу визначити ринкову вартість ліцензій. Боротьба з браконьєрством могла б бути більш ефективною, якби у посадових осіб користувачів мисливських угідь недержавної форми власності і у громадських мисливських інспекторів були більші повноваження адміністративного впливу на порушників правил полювання.

5. Зроблено порівняльний аналіз державного регулювання мисливства в сучасній Україні і Галичині досліджуваного історичного періоду. Встановлено, що означене регулювання здійснюється за різними соціально-політичними підходами. Головною відмінністю між принципами ведення мисливського господарства Галичини і сучасної України є суб'єкт, який визначає право на ведення мисливства. У Галичині – це власник земельної ділянки, тоді як в сучасній Україні таким суб'єктом є держава. З огляду на це, в Галичині того періоду у виписаний механізм відшкодування збитків, завданих мисливськими тваринами та мисливцями під час проведення полювань, був покладений домінантний чинник приватної власності, який у сучасних відносинах з

організації полювання відсутній. Показано, що приватна форма власності на мисливські види тварин, встановлена законодавством Галичини, сприяла їх ефективнішій охороні, ніж у сучасній Україні, де законодавчо визнана державна власність на мисливські види тварин.

6. Доведено, що сучасне вітчизняне нормативно-правове регулювання не повною мірою сприяє охороні мисливських тварин від незаконного добування. Серед причин є безособовість власності на мисливські тварини, невмотивованість користувачів мисливських угідь до ефективного ведення мисливського господарства шляхом збільшення чисельності мисливських тварин. Позитивний вплив на ефективне ведення мисливського господарства та чисельність мисливських тварин зокрема, мала значна кількість великих землевласників Галичини, які відповідно до тодішнього законодавства самостійно вели мисливське господарство. В сучасних умовах господарювання найвагомішою обставиною низького приросту популяції дичини залишається відсутність ефективного користувача мисливськими угіддями.

7. Обґрунтовано можливості удосконалення державного регулювання мисливського господарства в Україні, що ґрунтуються на дослідженні нормативно-правової, організаційної, інституційної складової державного управління Галичини досліджуваного періоду. Зокрема, запропоновано: для регулювання відносини між мисливськими господарствами та власниками сільськогосподарських угідь запровадити механізм відшкодування збитків, завданих мисливськими видами тварин; при допуску до права полювання враховувати економічні, психологічні, моральні чинники претендентів; для оптимізації боротьби з браконьєрством підвищити соціальний статус осіб, уповноважених на охорону мисливських угідь; для підвищення ефективності ведення мисливського господарства використати конкурентний принцип надання у користування мисливських угідь.

8. Запропоновано внести зміни до чинного законодавства (Закон України "Про мисливське господарство та полювання") щодо легалізації збитків, завданих мисливськими видами тварин сільськогосподарським товаровиробникам та їх відшкодування.

Для запобігання дублювання функцій державного регулювання і уникнення компетенційних спорів між органами державної влади здійснити між ними оптимальний перерозподіл функцій та повноважень, зокрема:

а) передати дозвільні повноваження на ліміт та норму добування мисливських видів тварин від Міністерства екології та природних ресурсів України Міністерству аграрної політики та продовольства України, і визнати його основним центральним органом виконавчої влади в питаннях організації мисливського господарства, що зосередить на одній виконавчій вертикалі усі важелі управлінського впливу на суб'єкт господарювання і дозволить оптимізувати управлінські процеси;

б) передати контролюючі функції з дотримання законодавства про тваринний світ від Екологічної інспекції України Міністерству аграрної політики та продовольства України, що дозволить оптимізувати виконання функцій державного контролю, запобігаючи дублюванню функцій державного контролю (нагляду);

в) з метою підвищення ефективності боротьби з браконьєрством урівняти у частині справляння адміністративної відповідальності права посадових осіб користувачів мисливських угідь приватних/громадських форм власності та громадських мисливських інспекторів з посадовими особами користувачів мисливських угідь державної форми власності щодо повноважень у питаннях охорони мисливських видів тварин;

г) заборонити практику відтермінування виконання вимог ст. 24 Закону України "Про мисливське господарство та полювання" щодо оплати за користування мисливськими угіддями і запровадити механізм надання у користування мисливських угідь через організацію аукціонів, що дозволить на конкурентній основі визначити ринкову вартість користування мисливськими угіддями та вибрати для них кращого орендаря;

д) впорядкувати процедуру ідентифікації учасників полювання шляхом запровадження єдиної бази обліку мисливців, мисливської зброї, порушників правил полювання (браконьєрів), добутої дичини. Для цього внести зміни у нормативно-правове забезпечення щодо реалізації механізму обліку мисливців через зміну процедури видачі посвідчення мисливця та щорічної контрольної картки обліку добутої дичини та порушень правил полювання;

е) врахувати позитивний досвід Галичини щодо відбору кандидатів на видачу мисливських білетів за моральними, психологічними якостями, станом здоров'я, матеріальним станом, на основі чого внести зміни у нормативне забезпечення, яке б забороняло отримання посвідчення мисливця соціально неврівноваженим особам.

Подальші дослідження за тематикою державного регулювання організації, діяльності та розвитку мисливства в Україні мають здійснюватись у площині вдосконалення механізмів інституалізації галузі. Їх проведення вимагає пошуку нових шляхів та підходів у науково-теоретичному обґрунтуванні.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії

1. Серна (Rupicapra rupicapra linnaeus, 1758) : монографія / О.Р. Проців, П.Б. Хоєцький. – Л. : [б. в.], 2010. – 56 с.

2. Клапчук В.М. Лісове та мисливське господарство Галичини : монографія / Володимир Клапчук, Олег Проців / Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Івано-Франківське обласне управління лісового та мисливського господарства. – Івано-Франківськ : Фоліант, 2011. – 432 с.

Статті в наукових фахових виданнях з державного управління

3. Проців О.Р. Державне регулювання ведення мисливського господарства / О.Р. Проців // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. Львів. регіон. ін.- ту держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України / за заг. ред. проф. В.С. Загорського. – Л. : ЛРІДУ НАДУ, 2007. – Вип. 13. – С. 407–414.

4. Проців О.Р. Проблемні питання ведення мисливського господарства / О.Р. Проців

// Теоретичні та прикладні питання державотворення : зб. наук. пр. Одес. регіон. ін-ту держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. - Вип. 5-2009. - Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/ e-journals/tppd/index.html

5. Проців О.Р. Мисливство в Галичині в контексті трансформації суспільства / О. Р. Проців // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. Одес. регіон. ін-ту держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – О., 2009. – С. 188–191.

6. Проців О.Р. Державне регулювання видачі дозволів на право полювання в Австро-Угорській імперії кінця XIX – початку XX ст. / О.Р. Проців // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. Харк. регіон. ін-ту держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ "Магістр", 2009. – № 2 (36). – С. 372-378.

7. Проців О.Р. Державне регулювання відповідальності за браконьєрство в Царстві Польському середини XIX – початку XX ст. / О.Р. Проців // Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ "Магістр", 2010. – Вип. 2 (29). – С. 79–85.

8. Проців О.Р. Еволюція мисливсько-господарського законодавства в Галичині щодо регулювання відшкодувань за спричинені мисливськими тваринами збитки (кінець XIX – початок XX ст.) / О.Р. Проців // Державне управління та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. – Д., 2010. – Вип. 2 (5). – С. 60–67.

9. Проців О.Р. Державне регулювання відповідальності за браконьєрство у Галичині кінця XIX – початку XX століття / О.Р. Проців // Демократичне врядування : наук. вісн. Львів. регіон. ін-ту держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Л. : ЛРІДУ НАДУ, 2010. – Вип. 5 [електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/DeVr/2010_5/fail/Protsiv.pdf

10. Проців О.Р. До історії діяльності мисливської охорони в Галичині середини XIX- першої третини XX ст. / О.Р. Проців // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. Харк. регіон. ін-ту держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ "Магістр" 2010. – № 1 (41). – С. 25–28.

11. Дробот І.О. Вплив міжнародних мисливських організацій на нормативно – правове регулювання мисливства в Галичині: історичний аспект / І.О. Дробот, О.Р. Проців // Державне будівництво : зб. наук. пр. Харк. регіон. ін-ту держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України [електрон. вид.]. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ "Магістр", 2011. – № 1. – Режим доступу : http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/

12. Проців О.Р. Формування мисливського права у Галичині середини XIX – першої третини XX ст.: моральні та культурні аспекти / О.Р. Проців // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. Львів. регіон. ін-ту держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України / за заг. ред. проф. В.С. Загорського. – Л. : ЛРІДУ НАДУ, 2011. – Вип. 25. – С. 166–175.

13. Лоїк Г.К. Державне регулювання реалізацією сервітутів на оренду мисливських угідь у Галичині: історико-правовий аспект / Г.К. Лоїк, О.Р Проців // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. Львів. регіон. ін.-ту держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України / за заг. ред.

проф. В.С. Загорського. – Л. : ЛРІДУ НАДУ, 2011. – Вип. 26. – С. 184–195.

14. Дробот І.О. Державне регулювання рибальства на землях Галичини: історико правовий аспект / І.О. Дробот, О.Р. Проців // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. Одес. регіон. ін-ту держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – О., 2011. – С. 9–12.

15. Дробот І.О. Роль та функції місцевого самоврядування в державному регулюванні мисливства у Галичині: історичний аспект / І.О. Дробот, О.Р. Проців // Демократичне врядування : електрон. наук. фахове вид. Львів. регіон. ін.-ту держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – 2011. – № 7. – Режим доступу : http://www.lvivacademy.com/visnik7/index.html

16. Дробот І. О. Розвиток системи державного регулювання мисливського господарства України в контексті адаптування до умов Європейського союзу / І.О. Дробот, О.Р. Проців // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. Харк. регіон. ін-ту держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ "Магістр", 2011. – № 2 (40). – С. 1–8.

17. Дробот І.О. Формування державного регулювання мисливства Галичини кінця ХІХ – початку ХХ ст.: політико-правовий аспект / І.О. Дробот, О.Р. Проців // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. Львів. регіон. ін-ту держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України / за заг. ред. чл.-кор НАН України В.С. Загорського, доц. А.В. Ліпенцева. – Л. : ЛРІДУ НАДУ, 2011. – Вип. 27. – С. 37–44.

18. Дробот І.О. Державне регулювання мисливства у Галичині кінця ХІХ – першої третини ХХ ст.: ідентифікаційний аспект / Ігор Дробот, Олег Проців // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології : зб. наук. пр. Херсон. нац. техн. ун-ту. – Херсон, 2011. – Вип. 2 (5). – С. 53–58.

19. Проців О.Р. Адміністративні послуги у мисливстві: теоретико-методологічний аспект / О.Р. Проців // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. Львів. регіон. ін-ту держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. / за заг. ред. чл.-кор НАН України В.С. Загорського, доц. А.В. Ліпенцева.– Л. : ЛРІДУ НАДУ, 2012. – Вип. 31. – С. 145–154.

20. Проців О.Р. Державне регулювання видачі посвідчення мисливця / О.Р. Проців // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. Львів. регіон. ін-ту держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. / за заг. ред. чл.-кор НАН України В.С. Загорського, доц. А.В. Ліпенцева. – Л. : ЛРІДУ НАДУ, 2012. – Вип. 30. – С. 276–283.

21. Проців О.Р. Державне регулювання торгівлі продукцією мисливства у Галичині середини ХІХ – початку ХХ століття на прикладі міста Львова / О.Р. Проців // Ефективність державного управління: збірник наукових праць Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України / за заг. ред. проф. В.С. Загорського. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2012. – Вип. 33. – С.127–137.

22. Процив О.Р. Формирование охотничьего законодательства Галичины конца ХІХ – начала ХХ века при возмещении убытков, нанесенных охотничьими животными: политический аспект / О.Р. Процив // Вестник государственного и муниципального управления. – Орел : ОФ РАНХиГС. –

2013. – № 2. – С. 66–70.

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

23. Хоєцький П.Б. Значення мисливського господарства в економіці Галичини в кінці ХІХ – на початку ХХ століття / П.Б. Хоєцький, О.Р. Проців // Наукові праці лісівничої академії наук : зб. наук. пр. – Л. : РВВ НЛТУ України, 2009. – Вип. 7. – С. 90–94.

24. Проців О.Р. Соціально-економічне значення оренди мисливських угідь в Австро-Угорській імперії на початку ХХ століття / О. . Проців // Науковий вісник НЛТУ : зб. наук.-техн. пр. – Вип. 19.10. – Л., 2009. – С. 303–311.

25. Проців О.Р. Діяльність мисливських товариств в Австро-Угорській імперії, Росії та Польщі у другій половині ХІХ – першій половині ХХ століття / О.Р. Проців // Науковий вісник НЛТУ : зб. наук.-техн. пр. – Вип. 19.13. – Л., 2009. – С. 25–30.

26. Проців О.Р. Правові засади полювання в Австро-Угорській та Російській імперіях другої половини ХІХ – початку ХХ ст. / О.Р. Проців // Науковий вісник НЛТУ : зб. наук.-техн. пр. – Вип. 20.6. – Л., 2010. – С. 50–57.

27. Проців О.Р. Діяльність журналу "Łowiec" – друкованого органу Галицького мисливського товариства 1878-1939 рр. / О.Р. Проців // Науковий вісник НЛТУ : зб. наук.-техн. пр. – Вип. 20.7. – Л., 2010. – С. 314–321.

28. Проців О.Р. Правові засади добування хижаків у Галичині кінця XVIII – початку ХХ століття / О.Р. Проців // Науковий вісник НЛТУ : зб. наук.-техн. пр. – Вип. 20.12. – Л., 2010. – С. 73–79.

29. Проців О.Р. З історії діяльності Станіславівського мисливського інституту / О.Р. Проців // Науковий вісник НЛТУ : зб. наук.-техн. пр. – Вип. 20.14. – Л., 2010. – С. 352–357.

30. Проців Г.Ф. Особливості розвитку Польської мисливської термінології у Галичині ХІХ – початку ХХ століття / Г.Ф. Проців, О.Р. Проців // Науковий вісник НЛТУ : зб. наук.-техн. пр. – Вип. 20.15. – Л., 2010. – С. 351–357.

31. Проців О.Р. Сектор мисливства в економіці Галичини середини ХІХ – початку ХХ ст. : значення й основні характеристики / Олег Проців // Лісівництво і агролісомеліорація : зб. наук. пр. – Х. : УкрНДІЛГА, 2010. – Вип. 117. – С. 284–289.

32. Проців О.Р. Станіславівське мисливське товариство "Ватра" 1925-1939 / О.Р. Проців // Науковий вісник НЛТУ : зб. наук.-техн. пр. – Вип. 20.9. – Л., 2010. – С. 297–303.

33. Проців О.Р. Участь Галичини у першій міжнародній мисливській виставці у Відні 1910 року / О.Р. Проців // Науковий вісник НЛТУ : зб. наук.-техн. пр. – Вип. 21.8. – Л., 2011. – С. 357–362.

34. Проців О.Р. Мисливське законодавство в Галичині під час німецької окупації / О.Р. Проців // Науковий вісник НЛТУ : зб. наук.-техн. пр. – Вип. 21.11. – Л., 2011. – С. 38–45.

35. Проців О.Р. Соціально-економічне значення мисливського господарства в Австро-Угорській імперії в кінці ХІХ – на початку ХХ століття /

П.Б. Хоєцький, О.Р. Проців // Науковий вісник НЛТУ : зб. наук.-техн. пр. – Вип. 21.12. – Л., 2011. – С. 303–311.

36. Проців О.Р. Правове регулювання ведення мисливського господарства: аспект місцевого самоврядування / О.Р. Проців. – Івано-Франківськ : ІФОЦППК, 2011. – 28 с.

37. Проців О.Р. Правове регулювання застосування собак на полюванні у Галичині та Царстві Польському у XIX – початку XX століття / О.Р. Проців // Науковий вісник НЛТУ : зб. наук.-техн. пр. – Вип. 21.13. – Л., 2011. – С. 379–385.

38. Проців О. Видатний український природознавець Максиміліан Новицький / Олег Проців, Ярослав Зеленчук // Українознавство : наук. громад.-політ., культ.- мист., реліг.-філософ. пед. журн. – 2012. – № 1 (42). – С. 218–222.

39. Проців О.Р. Мисливство у Косівському повіті кінця XIX – початку XX століття / Олег Проців // Гуцули і Гуцульщина : літ.-мист. і громад.-сусп. часоп. – 2012. – № 1 (5). – С. 91–95.

40. Проців О.Р. Економіка рибальства у Галичині кінця XIX – початку XX століття / О.Р. Проців // Науковий вісник НЛТУ : зб. наук.-техн. пр. – Вип. 22.14. – Львів, 2012. – С. 110–116.

41. Проців О.Р. З історії розведення мисливських собак у Галичині початку XX століття / О.Р. Проців // Науковий вісник НЛТУ: зб. наук.-техн. пр. – Вип. 23.1. – Львів, 2013. – С. 392–397.

42. Проців О. Р. Вплив рішень міжнародного мисливського конгресу у Відні 1910 року на формування мисливського законодавства Європи / О. Р. Проців // Науковий вісник НЛТУ: зб. наук.-техн. пр. – Вип. 23.2. – Львів, 2013.– С. 399–405.

43. Зеленчук Я.І. Традиційна культура гірського рибальства на Гуцульщині в басейні Черемошу в кінці XIX – на початку XX століття / Я.І. Зеленчук, О.Р. Проців // Українознавство : наук. громад.-політ., культ.-мист., реліг.- філософ. пед. журн. – 2013. – №1 (46). – С. 226–230.

Тези доповідей, матеріали наукових конференцій, інші видання

44. Проців О.Р. Правове регулювання діяльності мисливської охорони в Галичині на початку XX століття / О.Р. Проців, П.Б. Хоєцький // Сучасні проблеми біології, екології та хімії : зб. матеріалів II Міжнар. конф., 01-03 жовт. 2009. – Запоріжжя, 2009. – С. 211–212.

45. Проців О.Р. Ефективне використання мисливських угідь, як ресурс стратегічного розвитку лісопромислового комплексу / О.Р. Проців // Теорія і практика стратегічного управління розвитком регіональних суспільних систем : II Всеукр. наук.-практ. конф. : зб. тез доп. – Яремче, 2009. – С. 105–106.

46. Проців О.Р. До питання врегулювання відшкодувань, завданих мисливськими тваринами / О.Р. Проців // Вивчення та впровадження в Україні іноземного досвіду удосконалення діяльності органів влади : матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю, 24 листоп. 2009 р. – Ч. II. – Полтава, 2009. – С. 82–83.

47. Проців О.Р. Діяльність Галицького мисливського товариства в кінці XIX – на початку XX ст. / О.Р. Проців // Проблеми вивчення й охорони

тваринного світу у природних і антропогенних екосистемах : матеріали Міжнар. наук. конф., присвяч. 50-річчю з часу опублікування регіон. зведення "Животный мир Советской Буковины", 13 листоп. 2009 р., Чернівці. – Чернівці : ДрукАрт, 2010. – С. 216–222.

48. Проців О.Р. Управління мисливством: парадигма демократичного врядування / О.Р. Проців // Реформування системи державного управління та державної служби: теорія і практика : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю, 8 квіт. 2011 р. – Ч. I. – Л., 2011. – С. 14–18.

49. Проців О.Р. З історії подолання браконьєрства на Гуцульщині / О.Р. Проців // Еколого-економічні та соціальні проблеми, зумовлені неефективним і несталим веденням лісового господарства та незаконними лісозаготівлями в Україні: зб. матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 2-3 грудня 2010 р., Львів / за ред. І. Соловія, М. Чернявського, Я. Геника. – Л. : Т-во "Зелений Хрест", Ліга-Прес, 2011. – С. 265–269.

50. Проців О.Р. Прикладні аспекти надання адміністративних послуг у галузі мисливства / Олег Проців // Модернізація системи державного управління: теорія та практика : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. уч., 20 квіт. 2012 р. : у 2 ч. / за наук. ред. чл.кор.НАН України В.С. Загорського, доц. А.В. Ліпенцева. – Л. : ЛРІДУ НАДУ, 2012. – Ч. 2. – С. 487–491.

51. Гунчак М.С. Регулювання термінів полювання в Галичині у XIX-XX ст. / Микола Гунчак, Олег Проців // Роль природоохоронних установ у збереженні біорозмаїття, етнокультурної спадщини та збалансованому розвитку територій : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 10-річчю НПП "Гуцульщина", 18-19 трав. 2012 р. – Косів, 2012. – С. 345–349.

52. Гунчак М.С. Відношення суспільства в Галичині до хижаків за часів Австро-Угорської імперії і Польщі / Микола Гунчак, Олег Проців // Роль природоохоронних установ у збереженні біорозмаїття, етнокультурної спадщини та збалансованому розвитку територій : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 10-річчю НПП "Гуцульщина", 18-19 трав. 2012 р. – Косів, 2012. – С. 350–353.

53. Проців О.Р. Мисливство у Косівському повіті кінця XIX – початку XX століття / Олег Проців // Роль природоохоронних установ у збереженні біорозмаїття, етнокультурної спадщини та збалансованому розвитку територій : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 10-річчю НПП "Гуцульщина" 18-19 трав. 2012 р. – Косів, 2012. – С. 368–372.

54. Проців О.Р. Організаційне-правове забезпечення діяльності мисливських охоронців: досвід Галичини XV – початок XX століття / Олег Проців // Модернізація системи державного управління: теорія та практика : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. уч., (5 квіт. 2013 р.) : у 2 ч. / за наук. ред. чл.кор.НАН України В.С. Загорського, доц. А.В. Ліпенцева. — Л. : ЛРІДУ НАДУ, 2013. – Ч. 2. – С. 238–242.

55. Проців О.Р. Мисливство та рибальство Гуцульщини: соціально-економічний аспект / Олег Проців // Матеріали круглого столу "Розвиток сільських територій Карпатського регіону: стан та перспективи" [12 грудня 2012] : зб. тез / упоряд. О.Я. Гримак, Л.П. Кушнір. – Львів : СПОЛОМ, 2013. – С. 179–183.

56. Проців О.Р. Вплив єврейської культури на розвиток мисливства Галичини кінця ХІХ-початку ХХ ст. / Олег Проців // Авраамічні релігії в Україні: історія, етнокультурні взаємовпливи, міжконфесійні взаємини : матеріали наукової конференції (Галич, 25 травня 2013 року). – Галич : Інформаційно-видавничий відділ Національного заповідника "Давній Галич", 2013 – С. 387–391.

57. Проців О.Р. Українсько-Польські взаємини у галузі мисливства Галичини кінця ХІХ – початку ХХ століття / О.Проців, Б. Проців // Етнонаціональна політика в теорії та практиці українського націоналізму: історія і сьогодення : матеріали V всеукраїнської наукової конференції з міжнародною участю, Івано-Франківськ, 14-15 червня 2013 р. / наук. ред. О.М. Сич. – Івано- Франківськ : Місто НВ, 2013. – С. 342–350.

58. Процив О.Р. Модернизация охотничьей отрасли: социально-экономический аспект / Олег Процив // Социально-экономические и политико-правовые преобразования в Росии: итоги и перспективы. V очная международная научно-практическая студенческая конференция (5 марта 2013 г.) / под общей редакцией доктора економических наук, професора О.П. Овчинниковой. – Орел : Изд-во ОФ РАНХиГС. 2013. – С. 199.

АНОТАЦІЇ

Проців О.Р. Актуальність історичного досвіду Галичини кінця ХІХ – початку ХХ століття для державного регулювання мисливського господарства України. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.01 – теорія та історія державного управління. Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу. – Івано-Франківськ, 2015.

Дисертацію присвячено дослідженню державного регулювання мисливства у Галичині кінця ХІХ – початку ХХ століття. Основна увага акцентується на принципах державного регулювання організації та ведення мисливства у Галичині, боротьби з браконьєрством, організації діяльності мисливської охорони, видачі мисливських білетів, відшкодування збитків, завданих мисливськими тваринами сільському господарству. Проаналізовано залежність державного регулювання мисливством від суспільно-політичних устроїв держави та режимів правління.

Виходячи з теоретичних розробок та позитивного досвіду ведення мисливства у Галичині, запропоновано власне бачення розвитку ведення мисливського господарства на сучасному рівні реформування державного регулювання мисливського господарства.

***Ключові слова**:* мисливство, полювання, Галичина, браконьєрство, теорія та історія державного управління, посвідчення мисливця, мисливська охорона, дичина, мисливське господарство, державний мисливський фонд.

Процив О.Р. Актуальность исторического опыта Галичины конца XIX – начала XX века для государственного регулирования охотничьего

хозяйства современной Украины. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата наук государственного управления по специальности 25.00.01 – теория и история государственного управления. – Ивано-Франковский национальный технический университет нефти и газа. – Ивано-Франковск, 2015.

Диссертационная работа является первым научным исследованием вопросов государственного регулирования деятельности охотничьего хозяйства Галичины конца XIX – начала XX века, актуальных для государственного управления современной Украины. Основное внимание акцентируется на принципах государственного регулирования организации и ведения охотничьего хозяйства в Галичине, борьбы с браконьерством, организации деятельности охотничьей охраны, выдачи удостоверений охотника, возмещения убытков, нанесенных охотничьими животными сельскому хозяйству. В диссертации впервые раскрыты особенности формирования государственной политики Галичины в сфере организации охотничьего хозяйства, заключающиеся в использовании в указанный период права частной собственности на охотничьи угодья и охотничьи виды животных, которое послужило обоснованием для разработки механизмов возмещения убытков, причиненных охотничьими животными владельцам сельскохозяйственных наделов, охраны охотничьих животных, предоставление в пользование охотничьих угодий.

Проанализирована зависимость государственного регулирования охоты от общественно-политического строя государства и режима правления.

Исходя из теоретических разработок, положительного опыта ведения охоты в Галичине и изучения особенностей государственного регулирования охоты в современной Украине, которые заключаются в воздействии государства на законодательное, финансовое, организационное обеспечение отрасли, предложена парадигма развития охотничьего хозяйства на современном уровне реформирования государственного регулирования охотничьего хозяйства. Предложено ряд изменений в законодательную базу современной Украины, внедрение которых позволит эффективно боротся с браконьерством, предоставлять в пользование охотничьи угодья организациям с учетом социальной ответственности, урегулировать конфликты между охотничьими хозяйствами и землепользователями в части возмещения убытков, нанесенных охотничьими животными.

Ключевые слова: охота, Галичина, браконьерство, теория и история государственного управления, удостоверение охотника, охотничья охрана, дичь, охотничье хозяйство, государственный охотничий фонд.

Protsiv O.R. The relevance of historical experience of Galicia in the late XIX - early XX centuries for state regulation of hunting economy in modern Ukraine. – Manuscript.

Thesis for obtaining the candidate of sciences degree in public administration; specialty 25.00.01 – theory and history of public administration. – Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas. – Ivano-Frankivsk, 2015.

The thesis deals with the public administration of hunting in Galicia in the late XIX – early XX. The main focus is on the principles of public administration of organization and conducting hunting in Galicia, anti-poaching campaigns, organization of hunting security, issuing hunting tickets, compensation for damage inflicted on agriculture by hunting animals. The dependence of public regulation of

hunting on socio-political state orders and regimes of governance is also analysed.

Based on theoretical development and positive experience of hunting conducting, a personal view of hunting development at present level of public administration reformation is offered.

Keywords: hunting, shooting, Galicia, poaching, theory and history of public administration, a hunter's certificate, hunting security, game, hunting public fund.